

En studiecirkel i hembygdsforskning i Håtuna och Håbo-Tibble 1954

Text inuti ett hårt omslag med texten " Vår Hembygd Håtuna-Håbo-Tibble"
Vår Hembygds Ungdomsförbund
Åhlen och Åkerlund förlag
Sveavägen 51-53. Stockholm 6

Förord och förklaring till skriften

Vi fann skriften i gömmorna hos Rune Eriksson på Höjden i Håbo-Tibble. Hans dotter Rina Öhman, född Eriksson har lånat ut skriften till oss för bearbetning.

Den var tryckt i spritduplikator och måste skrivas om för att kunna tryckas på nytt. Vår strävan har varit att behålla ursprunget så mycket det går, vad gäller text och bild.

Bilderna, som är hand ritade är i vissa fall svåra att tyda, men de finns med eftersom de har ett historiskt värde. I skriften finns även hand ritad reklam, som vi har valt att förstora, eftersom vi tyckte att det var extra roligt att återge. På de ställen där mellanrum lämnats har texten inte gått att tyda.

Inger J-Löfstedt och Gun Björkman 2007

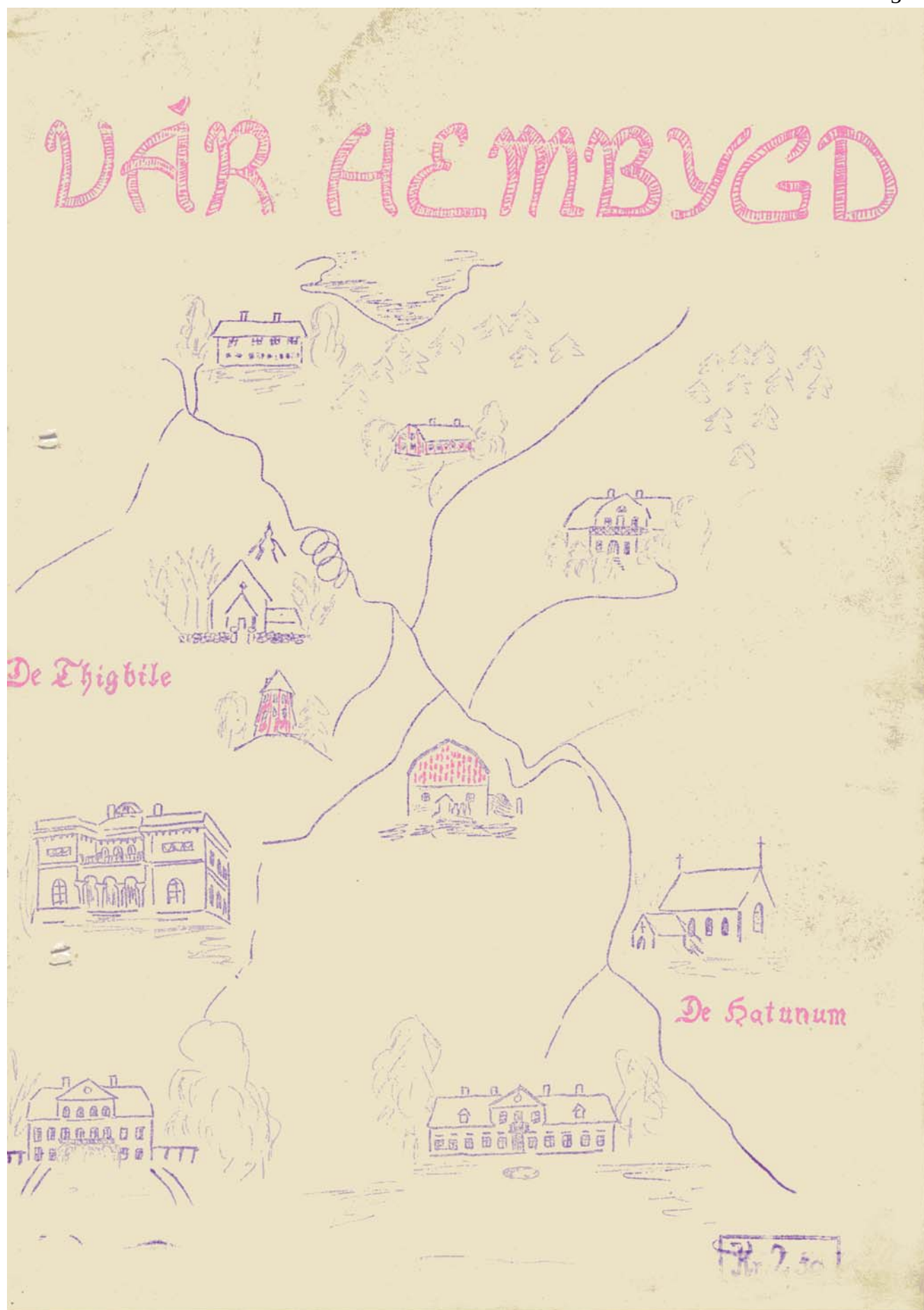
Studiecirkeln bedrevs i JUF`s regi

Jordbrukare-Ungdomens Förbund bildades 1918, och är en ideell förening som är partipolitiskt och religiöst obunden. JUF verkar för att aktivera ungdom kring jordbruk, natur och miljö samt stimulera till kulturell verksamhet. JUF var med och intiterade många andra organisationer som Bygdegårdarnas Riksförbund (BR).

I Håtuna och Håbo-Tibble hade JUF en ganska omfattande verksamhet i form av studiecirklar, hembygdsvård, teater, plöjningstävlingar m.m

Innehåll

Förord av studiecirkeln 1954	sid 4
Hembygdens kyrkliga liv-förr-nu och i framtiden	sid 5
Håtuna Baptistförsamling	sid 9
Gamla handlingar berätta om bygden	sid 9
Grov misshandel av håtunabo	sid 10
Rationalisering	sid 11
Håtunabo berättar	sid 12
Runstenen vid Norränge	sid 13
Tibblebo berättar	sid 13
Jakten och viltvården	sid 15
Kommunikationerna	sid 16
Lantarbetarfack 35 år	sid 17
Prolog till Håbo-Tibble kommun	sid 19

En handritad teckning över De hatunum och De Thigbile gränser, hus och kyrkorna i bägge socknar. På bladet längst ned till höger är det stämplat Kr, 2,50.

Hur främmande klingar inte namnen De Thigbile och De Hatunum i våra öron. Ni kanske gissar att de kommer från något främmande språk eller är ett utslag av vår livliga fantasi. De som deltagit i hembygdkursens studiecirkel vet bättre besked. På 1200-talet kallades Håtuna "De Hatunum", ett namn som enligt Prof. J. Sahlgren är bildat av "hå", vilket är en liten vik eller långsträckt sjö, och "tun" en inhägnad, befäst plats. De Thigbile är Håbo-Tibbles äldst kända namn och kan enligt Prof. E. Hellqvist tänkas komma från böle och bol och översättas "den tätt bebyggda gården".

Vi hoppas att med denna lilla tidning ge en bild av vad studiecirkeln har arbetat med under de sex gångna veckorna samt att fler ska lockas av det intressanta och givande studiet, så att vår dröm om en större och med utförlig socken beskrivning över våra kära socknar skall bli verklighet.

**Håtuna och Håbo-Tibble i februari 1954.
Studiecirkeln.**

Hembygdens kyrkliga liv- förr- nu- och i framtiden

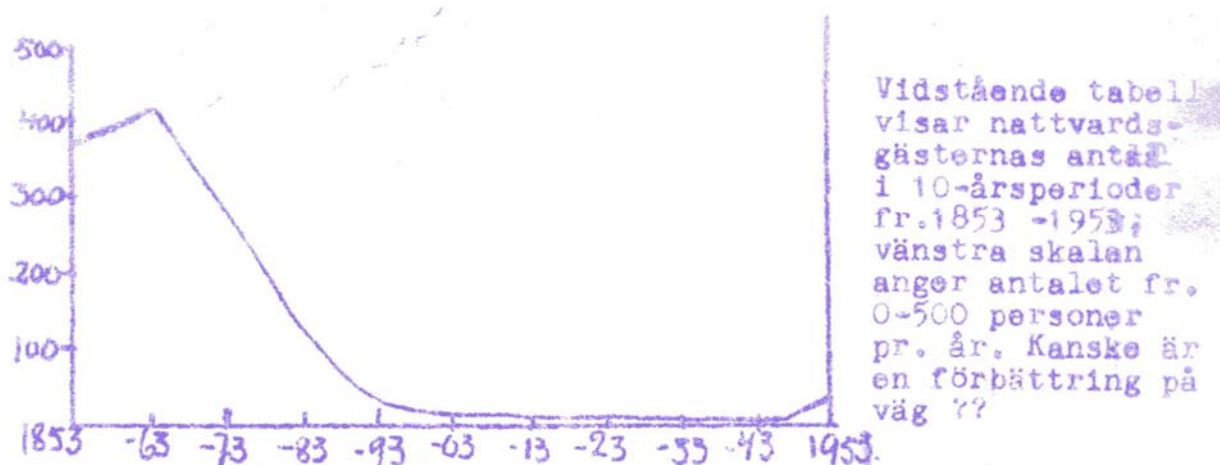
Hembygdens historia och nuvarande förhållanden kan ej rätt förstås, om man går förbi den roll, som kyrkan spelat och spelar. Finnes det alls några kulturelement, som betytt såsom våra socken kyrkor, vilka i våra bygder datera sig från slutet av 1100-talet? Sedan kristendomen långsamt genomsyrat vårt folk, blev kyrkan intill våra dagar den mest dominerande samhällsfaktorn. Ännu i början av förra seklet tillmättes prästerskapets utsagor på det moraliska och sociala området avgörande vikt. Ett litet exempel härpå är den kungörelse, som utfärdades för ca 150 år sedan, och som här må återges in extenso;

*Kyrko församlingen var i sin Råde göra sig
noga i underhållade om någon i dag tiden laga
förfall för församlet den oföreställda gudstjänst
och om något oföreställda sig de kyrkans i byg
ulifvare förhållande några församling efter
gudstjänsten i församlingen till nämnda
och nämnda*

Även folkbildningen låg ju prästerskapet varmt om hjärtat. Det är värt att dra fram i ljuset ett beslut från Håtuna från år 1732, enligt vilket klockaren G. Tollet skulle undervisa barnen i en något senare iordningställd lokal. Detta kan med fullt fog anses som en begynnelse till folkskolan i våra bygder- 100 år före den obligatoriska skolundervisningens införande i Sverige. I Tjusta grundade patron Sehman en fast skola år 1814. Märkligt är även ett initiativ av skolstyrelsen i mitten av 1800-talet till regelrätta söndagsskolor. Lärarna skulle "om söndagsförmiddagarna mottaga till undervisning barn" och schemat upptog bibelläsning, förklaring och psalmsång m.m. Denna söndagsskola bestod i nära 50 år. Den grundläggande undervisningen i kristendom bedrevs ju i konfirmationsskolan, som dåfortiden omfattade 30-40 barn i pastoratet. Deras kristendoms kunskap måste ha varit rätt omfattande, om man betänker antalet undervisningstimmar, som uppgick till 132, fördelade på 22 veckor. (Nutidens läsbarn kan tyvärr inte komma i åtnjutande av mer än cirka en tredjedel därav). Söndagarnas gudstjänster var den fast punkt, kring vilket allt liv rörde sig. På de stora högtidsdagarna hölls dessutom ottesång, som började kl. 9 fm, för att sedan omedelbart åtföljas av högmässan. Det är kanske ej så underligt att kyrkvaktaren enligt en anteckning år 1769 uppmanades, att "de sovande man från man och kvinna uppväcka, de skvallrande till tystnad åtmana samt allt oljud och förargelse hindra och avböja....." Vissa tider av året hölls ju också passionspredikningar, husförhör (8 i Håtuna och 6 i Tibble), vartill kommer, att nattvard

firades som regel 6 gånger årligen i båda kyrkorna. Det ansågs delvis som en medborgelig plikt att delta därvid, och som en följd härav får man se den stora anslutningen.

En söndag 1865 begingo 155 personer i Håtuna nattvarden. Nattvardsfrekvensen har ju tyvärr under rätt många år visat en fallande linje, vilket nedanstående diagram för Håbo-Tibble åskådliggör.

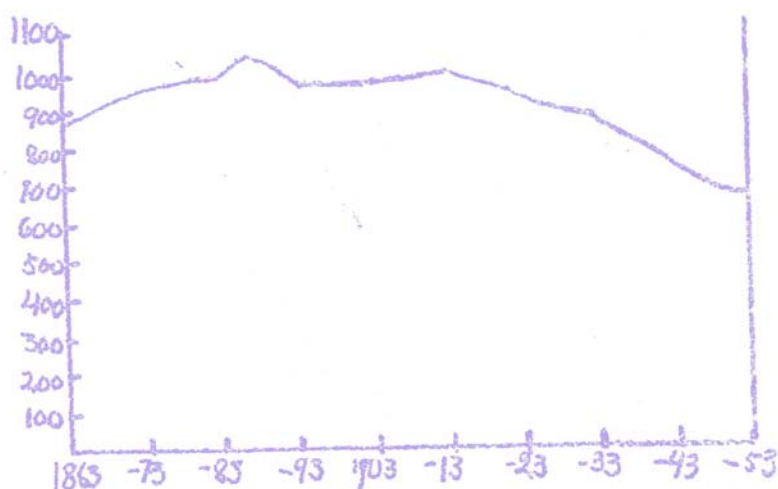
Av kyrkans övriga heliga handlingar må nämnas, att barnen så gott som 100 % -igt döptes- i varje fall till mitten av förra århundradet. En akt, som numera är praktiskt taget försvunnen från våra trakter- kyrktagningen- förekom icke så sällan. Allt tyder på att den kyrkliga seden i stort sett var obruten. En brytning härvidlag inträdde emellertid omkring 1860 med baptismens ankomst hit. Gulnade papper förtälja nog så dramatiskt om andarnas kamp. En oktoberdag 1857 kallade dåv. Kyrkoherden Luhr till förhör inför kyrkorådet bl.a en dragon Vallberg fr. Aske, vilken uppenbarligen var ledare för de första baptisterna här. Natten mellan den 1 och 2 aug. samma år hade tydligen det första baptistdopet ägt rum, på stranden av Sigtunafjärden vid Grynsta, varefter man tagit nattvarden i Vallbergs stuga. Trots upprepade förhör och varningar stod man fast vid sin övertygelse, och förklarade bl.a att "församlingens lärare (-präster) ej vore deras lärare och att de ej hade förtroende för dem". Sedermera fick den nybildade baptistförsamlingen anslutning av några lärare i socken, bl.a Pira och Wallerius, av vilka den förre måste begära sitt avsked. Efterdyningarna av denna konflikt gjorde sig gällande långt senare också, även om numera en mer vidsynt och ekuemist inställning i allmänhet råder.

En kyrkan närstående religiöst riktning hade sitt centrum i missionshuset i Tjusta, vilket var uppbyggt av kapten Sehman på Aske. Där fanns ända till detta sekels början en kolportör bosatt och en missionsförening med kyrkoherde Sandén, Skokloster, som ledare. Som en fortsättning härav kan den missionssyfsörening betraktas, vilken har anor från 1880-talet, och alltjämt är i verksamhet. Vid sekelskiftet synes en avmattning ha inträtt på det kyrkliga livets område, varom bl.a. prästerskapets ämbetsberättelser bär vittne. Men efter något årtionde har en förbättring ägt rum, måhända till icke ringa del beroende på inspiration av dåvarande kyrkoherde Bäckström. Sålunda bildas en kyrklig ungdomskrets, de gamlas dag firas under ett antal år (vilket måste ha varit något alldeles nytt för den tiden) och man förnimmer en fläkt av ungkyrkorörelsen även i dessa bygder. Denna hade ju sprungit fram i Uppsala bland en krets unga frimodiga teologer sådana som Nathan Söderblom, J.A Eklund och Manfred Björkquist mfl. En hel vecka verkade en grupp studenter här med gudstjänster, husbesök och skriftspredning och deras insatser komme "sent att glömmas" för att citera kyrkoherde Bäckström. Gudstjänstfrekvensen visade under dessa år en stegring, men tyvärr fortsatte icke denna kyrkliga expansion, utan en viss stagnation inträdde. Bland nya inslag i församlingslivet från senare år må

nämnas, att 1924 bildades på initiativ av nuv. prosten Littmark , en kyrkokör och en syfsörening (i Håtuna), vilka denna höst alltså kan fira 30-årsjubileum.

Men med dessa notiser har ju gränsen till nutiden i verkligheten överskridits. Några framträdande drag i vår egen tids församlingsliv må här antydast.

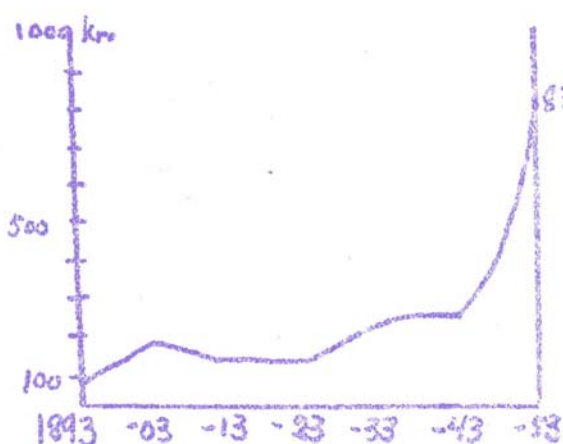
Vad som först och främst faller i ögonen är den starka befolkningsminskningen, vilken nedanstående diagram för Håtuna visar.

För Håbo Tibbles del är tendensen densamma, om än befolkningstalet icke sjunkit lika markant som i Håtuna.

I kyrkligt avseende innebar denna nedgång bl.a. att prästtjänsten i Håbo-Tibble indrogs 1914. Den fortskridande sekularisering inverkar ju menligt på kyrkogången, fastän det verkar som om bottenläget vore passerat. Förlidet år uppgick sålunda medeltalet gudstjänstbesökare till: 21 personer i Håtuna och 19 personer i Håbo-Tibble. Säkerligen är de siffrorna överraskande för många, och då har ändå icke julottorna medräknats; skulle så ske, kommer talet att stiga något. Det är en källa till både glädje och förvåning, att trots övriga ogynnsamma faktorer så har de kyrkliga handlingarna bevarat sin starka ställning: dop, konfirmation, vigsel och jordfästning sker nära nog 100 %-igt enligt kyrklig ordning.

När man studerar forna pålysningböcker lägger man snart märke till, hur återhållsam man var med kollekttillfällena vid de offentliga gudstjänsterna. De insamlade beloppen var också relativt små. Även bortsett från de förändrade penningvärdet har utan tvekan en förbättring härvidlag inträtt, vilket detta diagram visar. (kollekterna i Håtuna under en sextioårsperiod)

Även i HÅBO TIBBLE är utvecklingen likartad. Kollektorna för 1953 uppgått till i runt tal kr. 700:-

Under senare år har som bekant det s.k. frivilliga församlingsarbetet tagit ny fart; en kyrklig söndagsskola har bildats i Håbo-Tibble, en ungdomskrets för flickor från båda socknarna har startat. Och förlidet år tillkom en samtalsgrupp av kristet intresserade män- "Fritt Forum" kallad. När man

ska bedöma det kyrkliga läget av idag, bör man ta hänsyn inte bara till själva gudstjänstfrekvensen, utan även i vilken utsträckning det kristna budskapet på andra vägar når ut till människor. Kyrkan är nu ej längre samma naturliga medelpunkt i folklivet som förr: då var kyrkan centralen för stämmor, sammanträden av alla slag och – inte minst- för nyhetsförmedling, och prästen skulle bestyra i både andligt och världsligt. Nu är befolkningscentrum kanske långt från kyrkan, och kommunala organ har övertagit prästerskapets mångskiftande sociala uppgifter från tidigare år.

Det är också skäl att peka på den rotlöshet, som karakteriserar vår tids människor, och som till någon del väl bidragit till att fjärma, dem från hembygdens kyrka. Under 1953 var det 247 personer, som bytte hemvist inom Håtuna (ut-och inflyttning) och 128 personer i Håbo-Tibble. ”Mälardalens nomadisering” håller tydligen i sig.

Hur kommer då det kyrkliga livet måhända att gestalta sig i framtiden? Frågan vore otvivelaktigt framställd enbart i det blå, om vi ej räkna med möjligheten- eller snarare riskan av en väsentligt försämrad kyrklig organisation inom det närmaste årtiondet. Det är ett för någon tid sedan framlagt förslag av särskilda sakkunniga rörande pastoratsindelningen, som väcker största oro. Skulle detta genomföras, betydde det, att vårt pastorats självständighet snart tillhörde horisonten blott, och dessutom Håtuna och Håbo-Tibble församlingar finge dela präst med ett angränsande pastorat. Vad detta i sin tur komma att medföra är lätt att räkna ut: stängda kyrkor under hälften av årets helgdagar, och det frivilliga kyrkliga arbetets förtvinning, bland mycket annat. Det är icke möjligt att på några rader mer än antyda hotet mot vår bygds framtida kyrkliga liv.

Det är emellertid, attskall komma att taga hänsyn till det motförslag, som förra årets kyrkomöte enhälligt lade fram, enligt vilket även mindre pastorat (som nu är i farozonen) skulle få möjlighet att bestå som hitills. Ecklesiastikministern har också i ett uttalande meddelat, att kompletterande utredningar måste verkställas, för att om möjligt kunna tillgodose småpastoratens existensvillkor och arbetsmöjligheter. Det finns alltså ingen anledning att kasta yxan i sjön f.n.

Men även om den kyrkliga organisationen betyder mycket, så kan den likväl icke vidmakthålla det andliga livet, om andra väsentliga betingelser ej förefinnas. En av dem må nämnas. Det blir ju till slut fråga om personligt engagemang och ansvarstagande. Studiet av kyrkans protokoll och handlingar av skilda slag jämte personliga iakttagelser är inte alltid uppmuntrande: likgiltigheten och den bristande förståelsen för sockenkyrkans egentliga funktion är inte så sällan beklämmande. Men skulle dess plats stå tom; eller dess portar på allvar stängas, bleve helt visst saknaden ändå stor och reell. Det är nog med hembygdens kyrka som med hälsan: man förstår inte dess omistliga värde, förrän man är på god väg att förlora den! Därför finns det välgrundade skäl till att trots allt våga tro på en framtid för det kyrkliga livet i denna bygd. Kyrkklockorna, som i århundraden ringt samman i Håtuna och Håbo-Tibble, skall helt visst få göra den heliga tjänsten för många kommande släktled i våra båda socknar.

Håtuna Baptistförsamling

Som stiftelseår för Håtuna baptistförsamling anges 1863, ehuru baptistisk verksamhet funnits några år tidigare. Sålunda döptes år 1857 flera personer, bl.a fru Anna Kjellgren, vilka anslötos till Sigtuna församling. Ett centrum för arbetet var trädgårdsmästarfamiljen Kjellgren vid Aske. Bland andra, som ofta besökte gudstjänsterna där, märktes kantorn och skolläraren Clas Fredrik Pira, som dock för sina religiösa åsikters skull måste lämna tjänsten varefter han flyttade till Sigtuna och slutade sitt liv som baptistpastor i Asker. Enligt tillgängligt material ökade församlingen vid denna tid till ett 15-tal medlemmar.

En stor splittring inträdde emellertid genom Helge Åkessons verksamhet och hans syndfrihetsförkunnelse, och verksamheten låg nere till år 1889, då församlingen nybildades, med 56 medlemmar. Nu började man ordnad verksamhet, som dock i brist på samlingslokal, försiggick i hemmen. Först 1894 kom det nuvarande kapellet till stånd. Församlingen har tidvis haft egen pastor, tidvis en sådan gemensam med Sigtuna eller Bålsta. Predikoverksamheten har f.ö uppehållits av tillresande pastorer och sångare. Noggranna protokoll föres över verksamheten, varjämte föreståndare, sekreterare, kassör och diakoner väljas efter behov.

Ekonomin uppehålls helt genom frivilliga insamlingar och gåvor. Antalet medlemmar har växlat rätt mycket, bl.a på den starka flyttningsfrekvensen. Högsta medlemssiffran har varit 70-80 personer.

Söndagsskolan har alltid stått högt på programmet med ibland 100-talet barn. Redan under kapten Sehmans tid bildades en söndagsskola vid Aske, där två av hans döttrar undervisade. Sedermera fortsatte denna verksamhet vid Stenhagen i Håbo Tibble, dit trädgårdsmästarparet Kjellgren flyttat från Aske. Det torde vara många nu till åren komna ordsbor, som har minnen från Håtuna baptistförsamlings söndagsskola. Ungdomsverksamhet har även från församlingens bildande bedrivits med framgång och till mycken glädje. Församlingens nuvarande föreståndare är Dir. K. E. Andersson, Tunaborg. De under årens lopp insamlade medlen uppgå till ca 115 000 kr.

Förhållandet till utomstående, myndigheter och kyrkan har mycket förbättrats, vilket med tacksamhet noteras.

J.D. Björkman

Gamla handlingar berätta om bygden

”Går man ut i bygden så träder man ut i historien”, säger ett ordstäv- och visst är det sant och riktigt, men bygdens historia träder en också till mötes på ett oerhört levande sätt ur de gulnade gamla handlingarna som man kan studera i arkiven. Särskilt givande kan studiet av sockenstämmoprotokoll vara, liksom protokoll från biskops- och prostvisitationer och av domböcker o.a. handlingar från häradsrättens arkiv. Några dagars studier på Landsarkivet har lärt mig mycket om liv och förhållanden i Håtuna och Håbo-Tibble i gångna tider: om fattigvård, kyrkoärenden, skolväsen m.fl gemensamma angelägenheter har stämmoprotokollen berättat. Men också många enskilda människoöden har trätt en till mötes, ty sockenstämman vakade noggrant över att församlingen levde i Herrans tukt och förmaning.

Många påminnelser får man här om hur mycket knappare och hårdare livsvillkor våra förfäder levde under jämfört med våra. De som genom sjukdom, invaliditet eller annan orsak var hänvisade till socknens fattigvård hade det inte fett. ”Socialvården” stod ännu på en mycket primitiv ståndpunkt.

I ett stämmoprotokoll från 1799 talas bl.a. om donationer till fattiga av herr Öfversten o. riddaren Drufwa och baronen E.J. Fleetwood, vars avkastning skall gå till nödlidande i socknen. – Några år senare bestämmer sockenstämman att avkastningen av donationsbeloppen (tills. 150 Riksd. Riksgäldsmynt) istället skall disponeras till församlingens fattiga gemensamt, sålunda : ”till midsommar varje år uppköpes en tunna sill eller strömming att lika bland dem utdelas- de äga annars intet annat till sitt uppehälle än bröd”. – Detta torra och nyktra protokollsutdrag säger oss åtskilligt! En gång om året litet sovel i kosten, det var fattigmans del.

Ur en dombok från 1500-talet är följande dramatiska rättsfall hämtat.- Under våren 1586 höll lagmannen för Uppland och ”all westre Norrlanden” Hogenskild Bjelke lagmansting med de olika tingslagen inom Uppland. På sin tingsresa kom han den 4 mars till Aske i Håtuna för att där hålla ting med allmogen av Håbo och Ärlinghundra härader.

Denna tidnings till 1500-talet utsände medarbetare förtäljer härom:

Grov misshandel av Håtuna-bo

Sträng dom för Edsöres-brott fälldes vid Lagmanstinget.

/Edsöreslagarna (edsöre=eds – avläggelse), vissa medeltidslagar, som konung och stormän förbundit sig att upprätthålla, bl.a lagar om tingsfrid, kyrkofrid och kvinnofrid. Brott mot dessa straffades särskilt strängt./

A.D. 1586, den 4 Martij var mycket folk församlat till tingsplatsen Askij uti Håtuna, där lagmannen, Högvälb. Herr Hogenskild Bielke höll ting tillsammans med häradshövdingar och häradsmän för Håbo och Erlinghundrets härader.

Bland de 14 mål som under dagen förevar och av vilka de flesta gällde ägotvister o.dyl. tilldrog sig emellertid ett särskild uppmärksamhet: Bonden Mats Carlsson i Håtuna s:n kom för rätten fast illa trakterad och slagen, så att han intet förmådde att stå inför rätten, men beklagade sig med få ord hur han för någre veckor sedan blivit överfallen i sin egen gård, och där blev bastad och bunden, stungen och slagen av en hans sockne bonde Mats Larsson i Sundby, som sänt ut sina tre söner jämte en broderson med drängar. Dessa hade vis hönsegiellningen kommit hem till hans gård fullt beväpnade, drivit bort hans hustru och husfolk och en granne som kom tillstädes med yxehammars slag, förstört och huggit sönder hans säd och lösöre.

Därefter hade de släpat Mats Carlsson, som redan fått ena handleden avskuren och några revben sönderkrossade, halvdöd med sig till Sigtuna och låtit kasta honom i stadskistan. Om icke byfogden där, Sigfrid Johansson, hjälpt honom ut, skaffat honom in i en varm stuva och kallat bardskärare som förbundit hans sår, hade han säkerligen i nattkylan avlidit. Förhöret visade, att överfallet var en hämndeakt – det var fråga om en ”blodshämnd”.

Sju år tidigare hade den överfallne Mats Carlsson, vid en tvist med Mats Larssons äldste son av våda sårat denna – ett ofarligt sår, vilket blivit hans bane genom förgiftning. På häradstinget hade förlikning stiftats emellan Mats Carlsson och Mats Larsson, varvid den först dömd å dömts en skälig mansbot, som han ock förklarat sig villig att erlægga. Konungs frid hade så lysts emellan dem. Detta överfall mot ingången förlikning var därför brott emot konungens edsöre, och desslikes hemfridesbrott under försvårande omständigheter. Av vittnens utsagor framgick;

att Mats Larsson med sina söner och brorson hållit dryckeslag på natten innan, för att styrka sig till dådet, och att sedan druckna gjort hemgång i en annan granngård – de hade tydligen gått fel – före det tidigare beskrivna dådet hos Mats Carlsson.

Domen blev, som man kunde vänta, att alla de som vid detta överfall i flock och farnöte voro icke kunde frias för edsöresbrott, utan dömdes biltoge. Samma dom drabbade ock Mats Larsson själv såsom anstiftare till dådet, enligt sista kap. i edsöresbalken, som säger att anstiftaren bör stå samma straff som han det själv gjort hade. Allt de ägde skulle uppskrivas att stå till förfogande tills domen vunnit stadsfästelse. Det blir konungens sak att stadsfästa den eller bestämma om de skola någon nåd njuta.

Lagen må råda män emellan, och ej våldet!

Lennart Thorsell

Vill Du veta något mer?

Studera i Grupp!

Detta ger Dig Ideellt samarbete, trevligt
umgänge, samtal man gärna minns, nyttigt vetande .

Konsum är ekonomiskt demokratiserande i
praktisk gärning

GRUPPVERKSAMHETEN

Våra tiders kommunikationer går
Betydligt lättvindigare än med
fora eller roddbåt

Ring bara
BRÖDERNA SCHEDINS ÅKERI
(0758) 44161

Vi transporterar allt gods
snabbt och billigt med
modern lastbil

Rationalisering.

Typiskt för vår tid och våra socknar är koncentration och rationalisering. Se bara på skolorna. Den ena stängda skollokalen efter den andra – och i denne företeelses släptåg t.o.m. en och annan öde lärarbostad. – Men intet ont, som inte har osv.....

Förslag har framkommit, att skolsalarna skall användas till hobbylokaler, där man kan spela ping-pong, schack, dragspel eller vad man har anlag och fallenhet för. Tjusta skola som är rymlig, kall och dragig kan med fördel monteras till bandybana.

Och i någon öde lärarbostad kan inhysas någon hobbyledare, som är framsynt nog att inte stirra sig blind på de lysande stjärnorna utan även tänka på outsiders, som ibland med rätt kallas idrottens svans.

Detta om detta!

En annan grupp som inte fäller tårar över koncentrationen av skollokaler är droskägare eller skolskjutsentreprenörer. Där skolbussen sveper fram över på raksträckor eller krokiga, kuperade skogsvägar sjunger motorn monotont, barnen i falsett och föraren med rostig bas rationaliseringens lov. När ungarna kommit hem, utvilade och spänstiga, plockas cyklar och sparkar fram och så far man tillbaka till skolan eller dess närhet för att uppleva gemensamhetens tjusning på vägar och lekplatser. Det sjudande överflöd av energi och livslust som finns hos varje normalt funtat barn måste få utlopp, allt rationellt välmenande till trots.

Detta om detta!

Den nya vägen väster om Kyrkbyn lyser fortfarande med sin frånvaro. Konsumbutiken, som förutseende nog vändes åt rätt håll, som man trodde, står fortfarande bakvänt med fasaden mot de vita vidderna, där Volgés Fordmajor puttrar om sommaren och hararna skuttar hemtrevligt och graciöst vintervita månskenskvällar. Under tiden går trafiken fram på den medeltida, krokiga stig genom byn, obetydligt förbättrad sedan Engelbrekts dagar. En och annan Åke Hård förbiser varningsskylten vid kyrkan och störtar med 120 km fart som en flygande tunna in på gårdsplanen vid Svängsta, utan hänsyn till att ägaren kanske är med i tävlingen ”prydnad kring hemmet”

Mera om rationalisering i nästa nummer.

AÖ

J.U.F

hälsar alla välkomna, som vill samlas att utöva
och främja sina intressen i en andra fri från
politiska och sociala skrankor samt vill vårda
hembygden och bevara dess minnen

VILL NI leka eller arbeta
VILL NI studera eller tävla

BLIV MEDLEM I HÅBO-TIBBLE J.U.F

Styrelsen

Håtunabo berättar

När det gäller Håtuna kommuns historia under senare tid, kan nog ingen bättre berätta än kommunens siste kommunalnämnsordförande och dessutom ordförande i de flesta kommunala nämnder, häradsdomaren och kyrkovärden Edwin Hedin. Vi besökte honom för att få material till vår tidning, och han visade då för oss handlingar i avskrift från tidigaste 1600-talet, där en prästman hade nedtecknat delar av socknens historia ända sedan år 527 efter Kristi födelse. Vi blev också lovade att låna dessa handlingar för vår påtänkta bok. Socknens senare historia berättade han dels ur minnet dels ur redan skrivna memoarer.

Från bystämornas tid fanns inga handlingar kvar, däremot hade fattigvårdens handlingar bevarats och kunde berätta mycket från förra seklet. H. hade som sin uppfattning att en förordning angående de fattiga hade kommit till stånd år 1800, och räkenskaperna från 1801 visar också att det utbetalts 39 R:och 8 sk. Året efter blev betydligt billigare, endast 17 R:r, dessa medel utdebiterades ej på skatter utan insamlades vid familjehögtider såsom bröllop, barndop och begravningar. Det synes också som en viss arvsskatt eller kvarlåtenskapsskatt gått till detta ändamål. Vidare finns antecknat att olika fonders avkastning gick till de fattiga.

Att skolfrukosten inte är någon moderna tiders uppfinning, visar också dessa gamla handlingar, eftersom år 1819 det från fattigkassan utbetalts 1 R:r 37 sk till skolbarnsmåltider i Håtuna. Men fattigkassan skulle räcka till mycket mer. År 1845 utbetalas lön till skolmästare med 20 R:r. Kassan användes t.o.m i fullständig bankrörelse, där medel utlånades mot borgen och 6% ränta. Räntan för år 1847 uppgick till 163 R:r och 22 sk. Året 1847 var ett märkesår i Håtunas fattigvård, eftersom den första fattigvårdsstyrelsen då sammanträdde och protokollet från den 5 dec. inleddes:

” Då ordföranden i dag för första gången hälsar den nya fattigvårdsstyrelsens ledamöter, begagnar han tillfället att uttrycka sin enskilda innerliga önskan, att var och en av ledamöterna måtte med allvarligt nit och samvetsgrannhet fullgöra sina åliggande skyldigheter som voro i högsta grad besvärliga, men viktiga och ansvarsfulla. Han förberedde dem på det klander och missnöje, som tvivelsutan skulle yttras över deras åtgöranden: men sådant undgår ingen, aldräminst den, som nödgas verka och handla för det allmänna bästa, och det vore därför så mycket mer av vikt, att hvar och en, enligt samvete och bästa övertygelse fullgöra sina skyldigheter, som man därigenom, åtminstone för sig själv, stod ren i avsikt och handling. Att bedja Gud om nåd och välsignelse här till vore således av nöden.”

Detta protokoll är undertecknat av ordföranden pastor S.A Utterström samt ledamöterna And. Carlsson, Axel Barthelsson, Jan Persson och Jan Andersson. De närmaste åren täckte räntan på utlånta medel fattigvårdens utgifter. Skattemedel till fattigvården användes första gången 1867. Förutom den tidigare nämnda pastor Utterström valdes till ordförande i fattigvårdsstyrelsen år 1871 överste Nauckoss, 1875 H. Engelhart, 1878 överste Nauckoss, 1880 H.J Waern, 1885 Gustaf Nilsson, 1889 Johan Hedin och 1895 den siste ordföranden i fattigvårdsstyrelsen L. F. Gelinder, vilken fungerade till året 1905, då denna styrelses uppgift övertogs av kommunalnämnden. Den första protokollförda stämma hölls den 1 febr. 1863 under Carl Gustaf Sehmans, Aske, ordförandeskap. Han var också förste ordföranden i kommunalnämnd och stämma. Siste ordföranden i fullmäktige och stämma var Edwin Hedin, som övertog befattningen år 1917 och innehade denna intill kommunsammanslagningen. Om vi gör en snabbtitt i dessa kommunböcker upptäcker vi en del lustiga saker. Hundskatten var på tapeten redan 1865 men avsågs då, året efter beslutades dock en skatt på 1 R:r pr hund. År 1894 höjdes denna till 3 R:r pr djur med påföljd att antalet hundar minskade med 17 från 56 till 39. Att spriten varit en kär källa att hämta skatt från, tyder de gamla protokollen. 1886 års inkomster från utminuteringsavgifter för brännvin utgjorde 20,61 kr. Sista året denna inkomst fanns var 1903 och var då hela 400:- kr, en ansevärd post då hela utgiften för kommunen endast uppgick till mellan 12 och 1300 kr. Även lönepolitiken var aktuell på den tiden. År 1879 höjdes lärarlönen till 600 kr pr år. Denna utgift täcktes delvis av statsbidrag, som då utgick med 400 kr..

Våra bygder var nära att föräras järnväg i början av 1900-talet, då det blev aktuellt med dess sträckning från Märsta över Sigtuna- Örsundsbro till Heby. Håtuna satsade 200 kr på utredningen men förslaget rann ut i sanden. Detta var några små glimtar från Håtuna sockens historia, vi hoppas få arbeta vidare och så småningom komma med en mera utförlig beskrivning.

Runstenen vid Norränge

Vår bygd är mycket rik på fornlämningar av alla slag. Många runstenar finnas resta och säkerligen är det många som ej funnits ännu. Den stenen, som står i vapenhuset i Håtuna Kyrka har sin egen historia. När godsägaren Edwin Hedin på Norränge skulle röja undan sten och spränga på sin träda år 1931, fanns där en underjordisk sten, som länge varit till stort förtret för plöjare. Stenen var så stor, att den ej kunde köras upp. Ett hål borrades därför i den, det fylldes med dynamit, stubinen tändes och skottet brann av, en sky av lera och jord slog upp. Lantbrukaren vände glad hemåt till det väntade middagsbordet, nöjd med sitt verk och sin stenfria åker. Han anade då föga vilken sten han sprängt och vilket ståhej det skottet skulle föra med sig. När arbetarna vid Norränge efter middagen skulle köra bort sprängstenen från åkern, fann de runor på stenbitarna, vilka de visade för Hedin. Fyndet anmäldes till vederbörande myndighet och experter kom ut för att undersöka stenen. Det visade sig att det var en verklig raritet. I de 24 runor som fanns kvar fann man lämningar av röd färg, vilken analyserades och befanns vara gjord av gnejs och djurfett. Fyndet bekräftade en teori att runorna från början varit rödmålade. Nu skulle den flyttas och naturligtvis till ett museum i Stockholm. Eftersom stenen fortfarande låg på Hedins ägor, förbjöd han dess avhämtning, och han och herrarna från Stockholm enades att den skulle uppställas i vapenhuset i kyrkan. Den skulle fogas ihop och ställas inom staket varpå en högtidlig av stenen skulle ordnas av myndigheterna. Stenen forslades till kyrkan, restes och lagades och står fortfarande och väntar på sin egen högtidliga invigning. Den enda åtgärd som vidtagits från myndigheternas sida sedan stenen hittades är att en man varit och målat runorna svarta, det enda som nu påminner om ursprungsskicket är tavlan med översättning, vilken fortfarande är skriven i rött.

Stig Sundblad

MINNENS I HÅTUNALEKEN?

Var utspelades den?

Låg borgen invid Håtunaholm eller Signhildsberg?

Bliv medlem i Studiecirkeln

och sök lösa gåtan!

Lennart Thorsell och Stig Sundblad

GYNNA VÅRA ANNONSÖRER

Tibblebo berättar.

Under de senaste hundra åren har Håbo-Tibble socken genomlevat mycket olikartade skeden. I slutet av 1800- och början av 1900-talet dominerades socknen av herremän, vilka ägde de större gårdarna, Negelstena, Löfsta, Wallby och Stora Wästitbble. Dessa herremän satte sin prägel på det kommunala livet i socknen och voro anförtrödda de främsta platserna inom de få kommunala organ, som funnos då. På bondgårdarna residerade besuttna bönder, och var och en var kung på sin gård. De förde ett enkelt men bekymmersfritt liv utan några större ekonomiska problem. Bondgårdarna gingo mest i arv

från far till son, och då gården övertogs av son eller måg, skedde uppgörelsen i flesta fall muntligt och föräldrarna fingo undantag.

Kontantarrendet avklarades ganska enkelt, ty det var bara att hugga några famnar ved på skogen och sälja i Sigtuna. Ägg och smör sålde de flesta i Sigtuna. Andra produkter såsom hö, säd och potatis lastades i stora hästforor och forslades landsvägen till Stockholm, där de såldes. På hemvägen gick det muntert till vid gästgivargårdarna vid Barkarby och Tibble, där brännvin och öl flödade.

På 1860-talet lågo kommunikationerna i stöpsleven. **Enligt protokoll vid allmän sockenstämma med Tibble församling d. 9 juni 1862:**

” För den händelse att den blivande Norra Stambanan från Hufvudstaden kommer att dragas väster om Sigtuna fjärd över Almare-Stäket eller dess grannskap tillförbinder sig Tibble församling att, såsom bidrag för den goda sakens framgång, per mantal lemna Femton (15) Riksd.Riksmt hvilket beslut var församlingens enhälliga.

*In fidem
Joh. H. Robbert
Komminister*

Justerat och godkänt samma dag intyga
*G.J Ahlgren, J. Johansson, C.G. Sehman gm. Hönicke,
J. Viström, Joh. Jonsson, A. Svarenius, J. A. Berthelsson.*”

Samma år ansåg sig församlingen till läraren vid härvarande skola för Folkundervisningen ersätta följande löneförmån: 2 ½ tunna spannmål, hälften råg och hälften korn, jämte 67 Riksd. 50 öre i penningar tillsammans svarande emot 101 Riksd. 20 öre efter 1861 års medelmarkegång. Därjämte fritt husrum och vedbrand samt sommarbete och vinterfoder för en ko.

Citat ur protokoll: ” På kommunalstämma den 24 maj 1871 upplästes skrivelse från Ordf. i Bro och Håbo Hushållningsnämnd angående inrättande av Aftonskola inom Tibble socken.

Församlingens ledamöter trodde att en sådan för närvarande ej skulle bereda så stor fördel för socknens befolkning och då församlingen nu redan har 2 fasta skolor och del i den 3dje kan någon vidare utgift för skolväsendet inte komma ifråga.”

”Vägväsendet debatterades på kommunalstämma den 27 oktober 1873 angående vägen från Bälby till Negelstena brygga från Wallby till Wik beslöts enhälligt att lämna protokollsutdrag till Landshövdingsembetet med anhållan att ovannämnda vägar skulle bli allmänna häradsvägar då isynnerhet vägen från Bälby till Wik och Sigtuna begagnas av flera Häradsboer än den indelta vägen från Bälby till Bro. En ny vägdelning är aldeles nödvändig då genom omläggning av vägarna i Kalmar socken väglängderna blivit betydligt avkortade”

Invid Tibble kyrka fanns ett sockenmagasin som ägdes och förvaltades av fastighetsägarna inom Tibble, Håtuna, V.Ryd, Näs och Kalmar socknar. Där mottogs säd på hösten och på våren fingo de behövande utsäde för en billig penning. Sockenmagasinet upplöstes 1896.

Åren 1910-1914 var genombrottsår för Håbo-Tibble socken. ”Hem på landet” inköpte tre av socknens större herregårdar Wallby, Mariedal och Kyrkbyn för att stycka till egnahem. Herremännen och bönderna i socknen sågo detta med oblida ögon, enär de flesta egnahemmen inköptes av yrkesarbetare från städer och samhällen. Dessa voro i allmänhet kommunalt intresserade och infunno sig på stämmor och sammanträden som förut endast besökts av ett fåtal. De nyinflyttade voro i allmänhet goda debattörer som tränats i föreningslivet och kommo med nya fläktar från yttre världen.

Till en början var striden het, men så småningom avtrubbades meningsskiljaktigheterna och resulterade i att Håbo-Tibble gick till mötes en tid med blomstrande föreningsrörelse. Den första föreningen som bildades var en blåbandsförening, vars ledare John Jonsson i Kyrkbyn förstod att på rätt sätt uppodla föreningstanken och röja väg i den oländigaste terräng för den föreningsrörelse som omskapat socknen och gjort den till ett centrum för föreningslivet i orten.

Jag vill avsluta min lilla historik med en varm förhoppning att Håbo-Tibble socken går en ljus framtid till mötes, så att den moderna yttre och inre rationaliseringen icke borteliminerar människan utan att så många inbyggare som möjligt beredes tillfälle att få njuta av den väna Mälardalsbygden med dess leende natur vid Mälarens och Lejondalssjöns stränder.

Eric Sundblad.

TIBBLE OCH HÅTUNABOR !

Vet Ni att Ni har en egen bank på orten?

TILL HÅBO-BRO JORDBRUKSKASSA

Är Ni välkomna med Edra sparmedel.

TILL HÅBO-BRO JORDBRUKSKASSA

Är Ni välkomna om Ni behöver låna pengar.

Styrelsen.

Bevara svunna tiders kultur!

Men tag vara på moderna tiders bekvämligheter !!!

TIBBLE RÖR

Utför allt inom värme och sanitet.

Tel. (0758) 44050

Innehavare: Josef Eriksson

Jakten och viltvården

Han döptes av vinden, som for genom gräset,
till "Sizzi av Lasso" av springarens ätt,
men kallades hare av folket på näset
och dömdes till döden av jägarnas rätt

Jakten och fisket har för vårt land varit mycket betydande näringsgrenar men har under tidens utveckling övergått att antaga formen av hobbyverksamhet och fantasiarbete. – Jag hade för en tid sedan nöjet att tillsammans med ett par fackmän diskutera jakten och viltvården inom våra socknar. Mina sagesmän var mycket noga med att det skulle heta "jakt och viltvård", eftersom jakten i våra trakter tyvärr börjar gå före viltvården. Tjuvjakten har genom tiderna varit mycket populär och tycks alltjämt utvecklas. Som en kuriositet nämndes att under första världskrigets dagar hade ett regement ett antal hästar inom kommunen. Vid en inspektion från regementet saknades en häst. Efter närmare undersökning hittades hästen, som var grå till färgen skjuten med ett perfekt hjärtskott.

Viltbeståndet i trakten är mycket gott, för vilket vi främst har att tacka framlidne Greve Gustaf Lewenhaupt på Aske. Han började omkring 1910 utplantera fasan och fälthare i stor skala. En annan föregångare på området är f.d. jägaren vid Aske, Hjalmar Högberg, som i 25 år arbetade med detta.- Rådjuren har de senaste åren ökat något. Däremot hade älgen sitt största bestånd för 30-40 år sedan. Bestämmelserna att älgkalvar även skulle få skjutas under allmän jakt 1953 har väckt stor förargelse bland såväl jägare som orsbor i övrigt. – Tjädern och orren är sällsynta, men rovdjuren räv och grävling har haft en synbar ökning. T.o.m har exemplar av kungsörn börjat härja bland vårt villebråd. – Under tiden vi pratade kom flera jägarhistorier fram. Det berättades att omkring sekelskiftet skulle ett par jägare från trakten ut och se om det kunde finnas älg i markerna. De gick med gevären laddade och skjutklara, den ene före den andre. Så upptäckte den förste en älg, som

låg och sussade sött och i jaktivern och nervositeten råkade den andre fingra på avtryckaren och skottet brann av.

Älgen skrämdes men sköts strax av ett välriktat skott. Det blev sedan ett drygt nattgöra att släpa älgen på rätt sida om gränsen. Jojo, det skulle vara roligt att höra 2000-talets historier om 1950-talets jägare.

Så gick vi över till att tala om fisket. Den förste yrkesfiskaren i Håbo-Tibble kom till Negelstena som smed men byggde på lediga stunder en fiskarstuga, Fiskartorpet, och odlade upp tomten däromkring. Han hette Isak Eriksson och hans första redskap var 6 st. grunda nät, 1 not samt krok och lakskiva. När han började på 1870-talet, var det gott om fisk i Mälaren, och det berättas att han på en halvtimme kunde få upp till en hel säck lake med sin lakskiva. Fisken rodde han till Stockholm, en resa som fram och åter tog tre dagar och två nätter. Numera kan knappast en fiskare försörja sig på mälarfisket.

Det har på det som på många andra områden fått bli en yttre rationalisering, större vatten – modernare redskap. Så fiskerihistorierna: År 1914 fångades en gädda i Mälaren som vägde 13 kg och 1950 lyckades en fiskare fånga 280 abborrar på 45 min.

Studiecirkeldeltagare

JEAN MALMSTRÖM

Välsorterad speceri- och diversehandel
Bensin och oljor.

Håbolund, B r o
Tel (0758) 44019, ankn. Bost.

Kommunikationerna.

Håtuna och Håbo-Tibble socknar ligga tillsammans med sina grannar på en halvö nästan helt omfluten av Mälaren. Norr om kommunerna är den del av Mälaren, som utgjorde den urgamla vattenvägen från Stockholm mot Uppsala och vid var strand svearnas gamla huvudstad Sigtuna är belägen. Dessa vattenvägar voro traktens första kommunikationsmöjligheter varför första bebyggelsen kom igång kring dessa vackra Mälarvikar. Landförbindelsen utåt kom först senare då huvud- eller kungsvägen från Stockholm över Bro-Bålsta till Enköping kom till stånd. Våra förfäder fingo med sina foror färdas utefter usla och söndertrampade by- och sockenvägar ut till denna stora landsväg där forna tiders konungar drog på sin Eriksgata, och vidare mot Stockholm för att sälja eller byta sina produkter.

Våra socknar blev inte mer gynnade av järnvägen, som byggdes i slutet på förra seklet, än av den tidigare riksvägen, eftersom de kom att löpa parallellt. Det invercade dock på våra trakter så, att fororna utböts mot godsfinckor. Det finns dock än i dag personer, som kört eller följt med foror till Stockholm eller Uppsala. När så ångmaskinen hade gjort sitt intåg till såväl lands som vatten övertog ångbåten och järnvägen all befordran av personer och gods, dessa var de enda kommunikations-medel till att börja med av vårt eget nittonhundratal.

Bilen gör sin entré! På det alltmer utbyggda och förbättrade vägnätet börjar det synas i enstaka exemplar fram till första världskriget, storrush mellan båda krigen, då Håtuna och Håbo-Tibble fick det fortfarande mest betydande kommunikationsmedlet, trafikföreningen Skokloster-Håtuna-Stockholm. Bilismens totala genombrottvi efter det andra världskriget och idag åker var och varannan i egen bil oberoende av tåg- och busstider.

Det är en god och riktig utveckling, men medaljen har också en baksida – det ständigt stigande antalet olycksoffer – ett slående bevis på att den mänskliga faktorn börjar bli utvecklingens svagaste punkt.

Bilden har helt förändrats. Från att under sekler och generationer de enda kommunikationsmedlen varit rodd, segling och foror och restiden dagar och veckor, gör nu flyg, bilar och snabbgående oceanångare restiden till minuter och timmar.

Gammal är ändock alltid äldst – skall vi besöka vår närmaste stad, tar vi gärna än idag vägen ner till sjön, stiger i vårt äldsta kommunikationsmedel – roddbåten – och ”är över vilken dag som helst”.

Sune Åkerlindh.

Håbo-Tibble Föreläsningsförening

har på grund av pågående folkbildningskurs måst framskjuta sitt vårprogram 1954. Vårterminen börjar därför;

Lördag. 6 mars	Civilingeniör Mike Joslin, Stockholm: Guldgrävning- primitivt och modernt. Bild
Onsd. 17 mars	Kyrkoadjunkt Karl-Magnus Magnusson, Sthlm.Berlin just nu. Färgbilder.
Onsd. 31 mars	Författarinnan Elsa Björkman-goldschmidt, Sthlm: ”Svart, vitt och brunt”- Rasmott sättningar i Sydafrikanska Unionen. Bild.
Onsd. 7 april	Redaktör Gert Göbel, Sthlm: Holland, havet och saltet. Holländarnas liv och kultur. Film.
Lörd. 24 april	Redaktör Hugo Wortzelius, Uppsala: Kortfilmskonst. Visning av Suchsdorfsfilmerna: Gryning, Skuggor i snön och Människor i stad.

Tid Kl. 20.00

Lokal: Tibblegården, utom den 31 mars i Håtuna skola.

Avgifter: Årskort kr 3:-

Icke medlemmar kr 1:- per föreläsning.

Lars Nordenfelt

Föreståndare

Lantarbetarfack – 35 år

Vid presentation av våra olika ideella och fackliga organisationer i Tibblegården framkom att det fanns flera som hade jubileumsdagar under 1954, bl.a. avd 44 av Lantarbetarfack-förbundet. Vi kontaktade dess representant och nedtecknade, att föreningen bildades i Håtuna

och Håbo-Tibble den 24 april 1919 av en skollärare från Kungsängen. De första åren blev som de brukar arbetssamma, och många meningsskiljaktigheter uppstod. Det var svårt att få hyra lokaler, och stundom måste möten hållas under bar himmel. Under storstrejken 1925 hade fackföreningen hårda tider. Många minnen står kvar från dessa mörka dagar. Begreppet ”svartfötter” blev aktuellt, och många heta duster utkämpades mellan de strejkande arbetarna och dessa.

Att läget var spänt bekräftar detta minne från året:

Några arbetare satt i en backe och diskuterade sin situation, då ett skott smällde.

”De skjuter på oss”, ropade någon och alla tog skydd bakom stenar och träd.

När den största förvirringen lagt sig konstaterades att det endast var ett cykeldäck som exploderat.”

Sedan strejken avblåsts och fackföreningen fått sin givna plats i samhällsbilden gick och går alltjämt arbetet under lugna former, och det händer mer och mer sällan att fackföreningen får ingripa i tvister mellan arbetare och arbetsgivare.

Studiecirkeln.

ALLA BEHÖVER FYSISK TRÄNING

OM DU HAR kroppsarbete eller tankearbete

OM DU ÄR ung eller gammal
man eller kvinna

HÅBRO IDROTTSFÖRENING GER DIG DETTA!

BLIV MEDLEM!

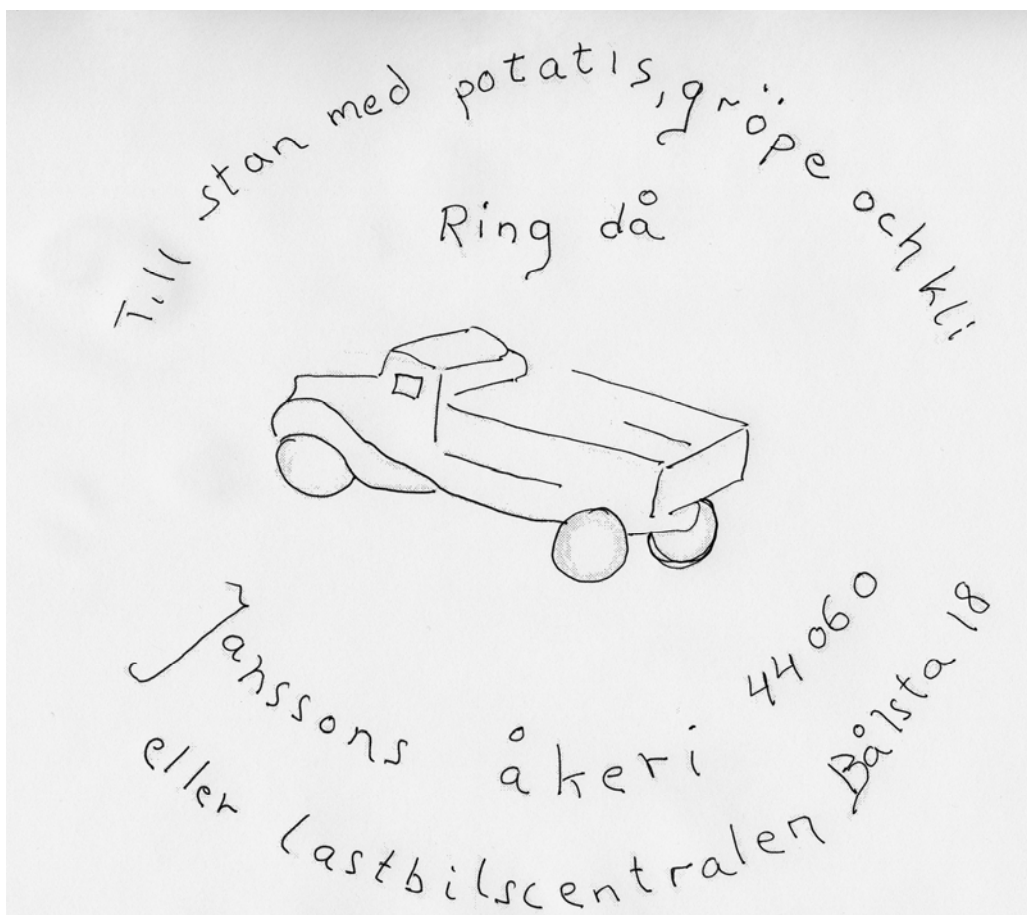
Årsmötet är den 4 mars i Tibblegården.

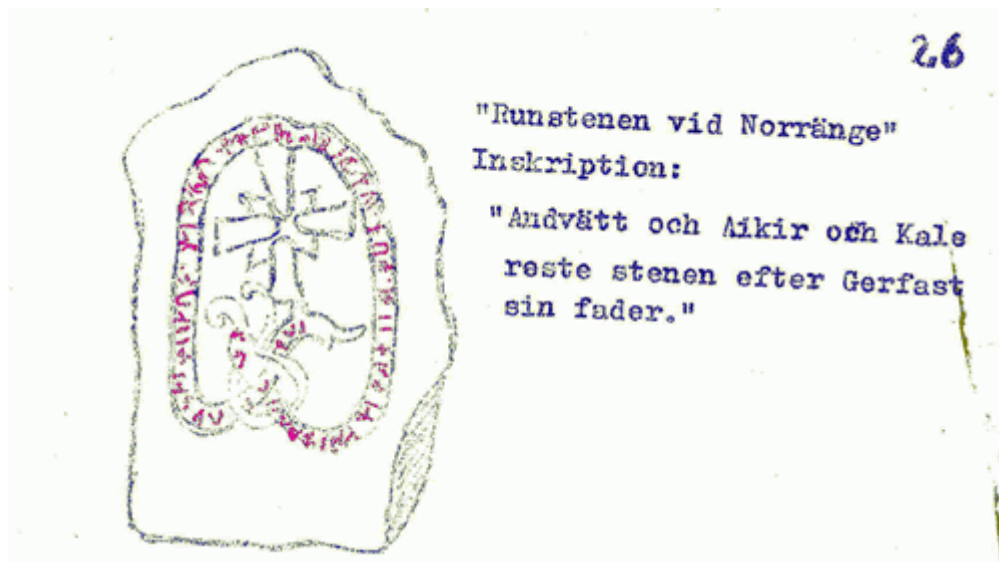
KOM IHÅG!

Ett besök på **HÅBROMÄSTERSKAPEN** blir en upplevelse.

De går i Tibblegården den 21 mars.

Styrelsen.

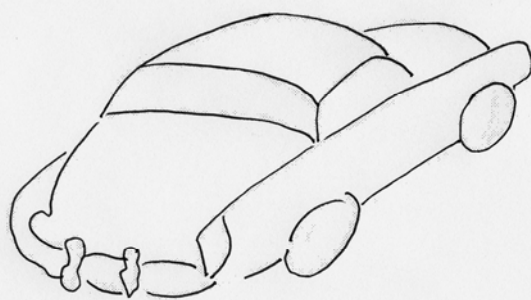
PROLOG till Håbo-Tibble kommun.

Det land vi bebor och som släktled på släktled befolkat, älskat att styra sig självt och befallas av ingen, seklerna gått och självstyret växlat i skepnad och former, byggde sin styrka på grundval av landskapets lagar, längtan till frihet från tvång, det var vikingaarvet, förvaltats i allmogens bröst under ofredens järnhårda tider.

Kyrkorna byggdes och folk på elendiga stigar sökt sig dit att få tröst under helgade valven, och samlas de sedan i klungor på vällen att karlaord skifta, men avsides vandrade sexmän för vidare rådslag. Och i byn, ett virrvarr av tegar kring halmtäckta längor samlade fogden till stämma om fallfärdig hägnad bestämmande böter vars storlek i bystaven ristas tågade byborna sedan till åldermans gille.

Seklerna svinna och lagar förnyas och ersätta gamla byfogden kallar ej mer och bystaven finns på museet. Kyrkornas män ej med världsliga tingen befattar. Landstinget har sin funktion, och K.B. har sitt att bestämma. Befolkningen flyr från sin bygd till städernas trängsel. Socknarna äro för små, nu stora kommuner skall grundas, där vadmalsklädd odalman gick sin väg att tinget bevista. Kommunens fullmäktig nu i folkvagn på raksträckor pressar. Växlingar hava vi sport, men självstyret- naggat i kanten- arvsloten är: och vi hoppas att den få behålla:

Vill Ni ha en bil
Ring 43647

Robban kommer som en pil

gå Gör till Som Jag
Tjusta
Handel

